

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre . . . 3 . . . —
Negyedévre . 1 . . . 50 .
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirde-
tésnél kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztősegi iroda:

Főter 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal:

Volcz B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatiók ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Tisztelettel kérjük fel lapunk ivartartóit, az előfizetési levek beküldésére és a t. közönséget az előfizetések mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy óra — frt. 60 kr.

Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelenik meg.

Gyűjtőknek 10 előfizető után tisztelet-példányt adunk.

Tordán, 1877. május 18-án.

A kiadó hivatal.

Nem úgy van most, mint volt régen!

(—) Az államnak erőt, állandó fényt és dicsőséget a műveltség ad.

A nyers erőn nyugovó állam fénye dicsősége nem teljes, nem tartós, nem valódi, rövid ideig tart, hogy szétbomoljék, hogy szétmenjen és elvész, mintha nem is létezett volna.

A mivel népek és államok szintén ki vannak téve a mulandóságnak; eltűnt Görögország is megsemmisült Róma, de mindkettő maig is él, maig is nagy, maig is uralja a világot.

Ez a műveltség hatalma.

Az állam, mely létre jöszötva érezi magát, mely hivatását felfogta iparkodik is, a műveltségben nyerni támaszt; ez oly támasz, mely egyedül képes fenntartani mindent, a mi rajta van, mely megnyitja a jövedelmek forrásait, nyújt anyagi erőt és alkot jövőt a nemzetnek.

Ez a nemzet ereje.

Az állam nálunk is milliókat áldoz fel e célznak évenként; százados bűnöket és mulasztásokat kell helyreütnünk s ha a haladás nem olyan, milyent követelni jogunk volna, a hibát nem fenn, hanem lent kell keresnünk, a társadalomban, mert a társadalom nem nyújtja azon támogatást, mely a jelentékeny haladásra feltétlenül szükséges.

Mi — sok részben — nem mindenütt ugyan de jelentékeny helyeken — mindent az államtól, a kormánytól várunk, hőtől a társadalomnak kellene mindent kezdeményezni, mindent elkövetni a műveltség felé és az államtól csak támogatást kellene várunk.

Mi várjuk az államtól, hogy nekünk iskolákat építsen, egyleteket alakítson, pénz forrásokat nyújtson, hogy élhessünk; bányákat nyisson, hogy gazdagok legyünk; ételt adjon, hogy ne éhezünk, szóval mindent csak tőle várunk és nem teszünk, úgy, mint más társadalom tesz, mely eszméket éleszt, testet ad nekik; mely forr és él.

Nálunk, ha egy üdvös eszme támad, mondjuk mire való az? És megsemmisül a legszebb gondolat, a legnemesebb intézmény nem tud gyökeret verni, mert atyáink sem éltek azokkal és mégis éltek.

Csak hogy akkor, a midőn atyáink éltek a kor nem volt oly követelő, mint ma; akkor a műveltség nem tett oly nagyszerű hódításokat, mint ma; a gözmozdonyok füstje, nem lepte el termékeny határainkat és a villany nem dominálta a világot. Akkor nem volt meg minden pillanatnak saját nagyszerű felfedezése, találmánya

oriási léptekkel nem haladt előre az igény és a kor nem követelte a nemzetétől haladj, mert elmaradsz és elpusztulsz.

És mi volna vajjon akkor, ha csak úgy tennénk miként atyáink tettek? ha a társadalomban az egyes atyjainak álláspontjára helyezkednénk? ki ellen villogtatnok őseinknek véres kardját és hol vehetnők hasznát ma azon eszméknek, melyek atyáink társadalmában virultak?

Nem úgy van most, mint volt régen, más az igény; más az erkölcs, mások az intézmények, más a társadalom, másképpen kell cselekednünk!

Mi a feladatunk?

Mi, mint atyák atyai kötelességet teljesítünk, ha gyermekeinknek nevelést adunk őket tanítatjuk; hazafiai kötelességet teljesítünk másfelől, ha másokat erre buzdítunk és társadalmi uton az általános haladást előmozdítjuk. Nevelés kell a gyermeknek, jó nevelés és a jövőt megteremtjük.

A törvényhozás ebbeli összes intézkedése keveset ér, ha mi itt alant nem dolgozunk, nem buzdítunk, és nem tartjuk magunkat ahoz, a mit a törvényhozás alkotott javunkra és az állam javára.

És mint társadalom ne legyünk hidegek az iránt a mi új, hanem vegyük bonczkés alá és ha jó, használjuk fel azt, tartsunk össze és lelkesüljünk érte, ez a társadalom feladata, a társadalom ereje, mely nagyra képes.

Mert ha minden elmegy fülünk mellett és irtozni fogunk mind attól, a mi új, maradni fogunk a régi állapotban, a világ pedig haladni fog és bennünket várni bizonyára nem fog.

TÁRCZA.

Közérdekű adatok a tordavárosi levéltárból.

Hirdetmény.

Az ország közelebről bójárásom alkalmával tudásomul esett, miszerint Maros-Vásárhelyt némely rozszakaratuak által kísérelt tétetett a cs. kir. hadsereghez már besorozott legények lobozására.

Ennél fogva agyonlövését rendelék mindenki-re, ki bebizonyíthatólag egy cs. kir. katonát, ha siker nélkül is, hűségére készített fogott. N.-Szeben October 13-kán 1849. Erdély Nagy-Fejedelemsége cs. kir. polgári- és katonai kormányzója, altábornagy

Báró Wohlgemuth Lajos.

Hirdetmény.

Egerbegyi útamba ma délelőtt az országuton — Koppándtól nem messze — egy agyon vert embert találtam rongyos polgári gunyában; — a közel lévő pásztorok és szántóvetők, valamint az ott elő menő utasok is mit sem gondoltak ezzel.

Miután rossz rendőri felügyelet miatt városokon, mező-városokon és falukon tolvajok, csavargók, koborlók, elszökött honvédek, szökevény katonák, sőt meg az újabb időbeli legnagyobb gonosztévők is mindenütt szállást és oltalmat találnak, ez okon a közbátorság fontartása tekintetéből a következőket rendeltem:

1-ör. Minden útlevél nélküli idegenek, minden insurgensek és honvédek, kik magukat valamely cs. királyi katonai parancsnokság bizonyítványával nem igazolhatják, az illető község felelősége alatt elfogandók s a legközelebbi katonai parancsnokságnak átküldendők.

2-ör. Korosmárosok és vendéglők, minden háztulajdonosok, s általában minden lakók kemény büntetés terhe alatt kötelesek, az idegeneket, valamint az olyan személyeket is, kik rendszerint nem helybeli lakosok, de náluk éjji szálláson vannak; a helyi rendőrségnek, tanácsnak vagy bírónak feljelenteni.

3-ör. A ki valamely az 1-ső pont alá tartozó személy tartózkodása helyét az illető hatóságnak bejelenti, és annak elfogatására segéd kezét nyújt, az 50 pft. jutalmat nyer, mely jutalom az olyan szökevényekért, kiket a forradalom idejéből nehéz bűnterhel, 500 pftig fog neveltetni. Ezen jutalmok a vidéki cs. kir. katonai parancsnokságnál töstént ki fognak fizettetni; a fogoly pedig azon község által fog beszállíttatni a hol az elfogatás történt.

4-er. A helyi katonai parancsnokságnak meghagyatott, miszerint az országútra — különösen éjszakának idején — őrsapatokat küldjenek. Ezeknek kötelességük leand, minden éjjeli gyalog útasokat elfogni. Fuvarosok és éjszaka szekérral utazók égő lámpával legyenek ellátva.

5-ör. Bár hol történjék valamely erőszaktétele, gyilkolás vagy más ily nemű halál, akárhol talátsék valamely holt test, minden ember köteles azt a legközelebbi községnek vagy törvényhatóságnak bejelenteni, — a bűnösök felfedezésére nézve pedig mindent el kell követni.

A kerületi és alkerületi biztos urak nem fogják elmulatni ezen hirdetményt saját felelősségök alatt minden községbe közhírré tenni, — a községek pedig kezeskednek ezen rendeletnek megtartásáról, mely a templomokban is az illető lelkészek által kihirdetendő. —

Kolozsvártt, november 6-án 1849.

Kolozsvárvidéki cs. k. kat. parancsnok, ezredes
Urbán Károly.

Nr. 2519.

M. C. G.

Hirdetmény.

A felosztatott népfelkelésnél alkalmazott némely egyének erők s egyéb fekvő vagyonok adományában bizakodnak, melyek nekik vezérek által felhatalmazás nélkül ígértettek, fegyverragadásra s abbani kitarásra buzdításuk végett.

Más ígéretekne is kellett ily irányban történni.

Ezeket, valamint érintett ajándékozásokat, mennyiben mások törvényes tulajdonosi s birtokosi jogaival s a folyó évi Mártius 4-iki alkotmány elveivel ellenkeznek érvényteleneknek s hatályalanoknak nyilatkoztatván, ily tervezetek ellenébe egész nyomatékkaal kell fellépnem.

Ellenben illető hatóságok itélete elibe hozandó mindennemű törvényes igények akármely időben teljes érvényességgel bírnak. N.-Szeben, november 23. 1849. Erdély Nagy-Fejedelemségének cs. k. polgári és katonai kormányzója, altábornagy

Báró Wohlgemuth Lajos

A esatatról.

A törökök Suchum Kalehnál az oroszok felett nagy győzelmet arattak és a várat bevették, a lakosság az orosz helyőrséget legyilkolta. —

A Kaukaszban a Cserkeszek fellázadtak. —

A Dunán, a törökök 200-nál több hajót zároltak le, melyek 129000 hectoliter gabonával voltak terhelve. —

Az orosz hadsereg az Oljot átlépte, azonban intézkedések tettek, hogy az Osztrák-magyar monarchia iránti tekintetből azonnal visszavonuljon. —

Klapka tábornok Ázsiába ment a török hadsereg megszemlélésére. —

A törökök újabb győzelmet arattak Adrahannál. —

A szászok az 25-re Ploiestbe várják.

A Kaukaszban egy török csapat indított azon küldetéssel, hogy hitsorsosait az orosz uralom alól felszabadítsa. —

A pitesti pályaudvarban egy katonai és tehervonat összeütközött, 9 orosz katona meghalt köztük Globinskoi tábornok, 11 megsebesült, 5 vagon porrá tört, 7 sérülést szenvedett.

Az Oláhországban lévő orosz hadsereg, a Duna melletti felvonulást jó formán befejezte és legközelebből várható, hogy a sereg a Dunán való átkelését, több ponton megkísérelendő.

A török hadsereg európai parancsnoka Serdár Ekrem Abdul Kerim basa, ázsiai parancsnok Masir Muktar basa.

Az európai török hadsereg 159000 gyalog, 6600 lovas-rendes katonából áll 338 táborig. — Ezek közül a rendetlen csapatok, melyek között eszék mintegy 20000 van.

Ázsiában van 73000 ember, 3600 ló, 96 ágyú. Ezek közül mintegy 40000 kurd és 6000 síriai. Zeybek segélyére számítanak. —

Ploiestben május 9-én nagy hadi tanács tartott a romániai hadseregnek az oroszokkal leendő közreműködése tárgyában. —

Városi és megyei élet.

Torda-aranyosmegyei rendkívüli bizottsági közgyűlése Tordán 1877. május 18-án.

Elnökül főispán Báró Kemény György ur ezen rendkívüli közgyűlés tárgyait előterjesztvén a gyűlést megnyitja. — Olvassatik a belügyminiszter 18961 számú rendelete, melyben felhívja a megyét, hogy alakítsa meg választókerületeit és válassza meg a központi választmány 26 tagját. — Ezen felhívásra főjegyző Szentkirályi Gábor előadja az előzetesen kidolgozott és az állandó választmány által elfogadásra ajánlott tervezetet, mely egy pár ellenvetés után következőleg fogadtatott el:

1) A tordai választókerülethez beosztattak, Torda várossa, a szentlászlói járás; az alsó-járai járás és a torozkói járás következő községei: Alsó-Podásága, Felső-Podásága, Alsó-Szolesva, Felső-Szolesva, Szártoz, Breseat, Offenbánya, Muncsol és Felső-Csóra. Összesen: 54 község, 40469 lakossal és 964 választóval.

2) A torozkói választókerülethez beosztattak: a torozkói járás fennmaradt községeivel, a topánfalvi járás és a bágyoni járásból Csegez, Várfalva és Ar-Rákos községek; összesen: 21 község, 38160 lakossal és 595 választóval.

3) A felvinczi választókerülethez beosztattak: Felvincz várossa, a felvinczi járás, a bágyoni járás fennmaradt községei, a mezősegyesi járásból: Gyéres, Gyéres-Szent-Király, Ar-Lona, Ar-Polyán és Keresztes; a marosludasi járásból: Gerend; összesen: 29 község, 23564 lakossal és 2072 választóval.

4) A marosludasi választókerülethez beosztattak: mezősegyesi járás fennmaradt községei a m-ludasi járás, és a mező-kapusi járás; összesen: 37 község, 34648 lakossal és 886 választóval.

Ezután megalakították a központi választmány 27 tagból; közfelkiáltás útján a főispán ajánlatára megválasztottak: Puhl Ignátz, Lengyel Ádám, Czigeróán János, Szentkirályi Gábor, Gr. Bethlen Géza, Dárkó Zsigmond, Szigóthi Sándor, Szentpéteri Antal, Nagy Imre, Wolff Gábor, Velits Ödön, Joánetté Péter Ugron Sándor, Tarsoly Gábor, Nádudvári László, Pap László, Magyar Efraim, Rátz Basil, Létai Lajos, Gál Miklós, Szentpáli Ignátz, Gál Lajos, Pénteki János, Boér János, Kummerländer József és Thorozkai Sándor. —

Ezután olvassatották közgazdász bizottságátirata László György bizottsági tag lemondása folytán, egy másnak választása iránt; a titkos szavazás útján beadott 33 szavazat, melyből kapott Tisza László 32 tót. Méra Mihály 1-et e szerint megválasztott Tisza László, ki jelen nem lévén s így esküjét le nem tehetvén, főispán felkérte, hogy az esküt a megválasztottól utólagosan vegye be.

Olvassatott a belügyminiszternek 19070 sz. azon rendelete, melyben tudatja, hogy a múlt április hó 14-én tartott bizottsági közgyűlésben készített megyei szabályrendeletnek a bizottsági tagok választásáról és a választó kerületek beosztásáról szóló részét jóvá nem hagyta, melyrendelet tudomásul vétetvén, a megyei bizottsági tagok száma 276-ban állították meg, kik közül 13 választandó; a választó kerületek száma a múlt közgyűlés által megállított 12-ben tartatik fent, s ez iránt a belügyminiszter felirattal felvilágosítottani határozottak, melyben a választó kerületek és az azokban választandó bizottsági tagok száma változatlanul jóvá hagyatni kérik; ugyan ezen szabályrendeletnek az alispán, főjegyző, tisztii ügyész és főorvos munka és hatáskörére vonatkozó részei tudomásvételt után, a rendelet kívánalma értelmében igazítottak ki. —

Ezután olvassatott: a belügyminiszternek 19051 számú a szolgabírói járások elaszítása, s a javadalmaszások alapnak az által megtakarítandó összegekből a szolgabíróknak segédkeleti ellátására vonatkozó rendelete; mely tudomásul vétetvén, a múlt közgyűlésnek e tárgyban megállapodása — miszerint az eddigi kilenc szolgabírói járás meghagyandó — fenttartatni határozottak, s e tárgyban a felolvasott felirat elfogadtatik.

Olvassatott az 1877-ik t. cz. — kihirdettnék tekintetik. — Olvassatott a földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszter leirata az Olaszország által Fiuméba konzul kinevezése tárgyában, tudomásul vétetik és kihirdettni határozottak. —

Olvassatott a kir. tanfelügyelő átirata, egy M. Ludasán felállítandó gazdasági szakosztályval megtöltendő állami felső népiskola tárgyában, melyben segélyt és anyagi pártolást kér; határozottak, hogy a czélba vett iskola építtetése alkalmával, a szükségeltető tenyeres és igás napszámok a M. Ludas és vele szomszédos községek közmunka erejéből át fognak engedtetni.

Olvassatott Csegez községének kérése, melyben egy 700 forintos állampapírnak, — közhelyei arányosításának költségei fedeztetése tekintetéből, — eladhatása engedélyezését kéri; — miután nem igazoltatott, hogy azon állampapír magánosoké, vagy községi vagyon, a kérés e részbeni kiegészítés illetőleg felszerelés végett visszaadatni határozottak.

Olvassatott sinfalvi birtokos Dindár József és Várfalvi birtokos Báró Josika Pálnak, az Aranyos folyó által megrongált illetőleg elszakított malom gátaiknak felépítése iránti engedély megadását tárgyozó kérések; mindkét ügyben nyomozattétel és szemle felvételére kiküldetnek aljegyző Rediger Béla és mérnök Szentkirályi Géza, oly meghagyással, hogy jelentésüket jövő közgyűlésre beadják.

Olvassatott a kir. kincstár átirata, a sinfalvi és várfalvi gáton elszakadt fauszatási surrantok felépítése tárgyában, oly kikötéssel, hogy felépítés után bejárás végett azonnal bejelentendő lesz — engedélyeztetik.

Olvassatott a közmunka és közlekedési miniszternek 6634. számú rendelete a tordai aranyosi vámos hid vámszabályzata tárgyában, melyben a megerősítés végett felküldött díjszabályzatot következőleg erősíti meg, 1) minden szekérbe fogott állat után fizetendő 4 kr. 2) minden szabadon hajtott nagy marha után 1 kr. 3) minden szabadon hajtott kisebb állat u. m. sertés, boryu, juh, kecske, bárány satb. után 1/2 kr. 4) Lohátos embertől 2 kr. 5) Gyalog embertől fizetendő 1 kr. Egyuttal tudatja, hogy a vámos hidnak állami megváltás iránt tett ajánlata később fog felelni; ezen rendelet tudomásul vétetvén, ahortartás végett másolatban Torda város közönségének megküldetni határozottak.

Olvassatott az erdélyi gazdasági egyletnek 218. száma átirata az általa készített szállószeti szabályrendelet tárgyában, — véleményadás és annak a következő közgyűléshez leendő beterjesztése végett, kiadatik a torda-aranyosi gazdasági egyletnek. — Ez zel a gyűlés véget ért.

A torda-aranyosi gazdasági egylet választmányának Tordán 1877. május 19-én tartott gyűlése.

Sz. 35. Olvassatik az erdélyi gazdasági egylet átirata, mely mellett a torda aranyosi gazdasági egylet által, folyó 1877-ik évre fizetett tagsági évdíj 5 firtól szóló nyugtát megküldi;

— — — tudomásul vétetik s a nyugta megőrzése határozottak.

Sz. 36. Olvassatik az aradi gazdasági egyletnek 34. sz. a. kelt átirata, mely mellett a trágya tökéltetése tárgyában, a földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszteriumhoz intézett feliratát, pártolás és hason szellemben leendő felírás végett megküldi; — — — tudomásul vétetik.

Sz. 37. Olvassatik az országos m. kir. statistikai hivatalnak 175 számú leirata, mely mellett az egyletünk által kért konzuli jelentéseket megküldi, tudatva hogy ezen vállalat negyedik évfolyam 3-ik füzetével megszűnt;

— — — tudomásul vétetvén a konzuli jelentéseknek könyvtár számára leendő bekötetése titkárra bízatik.

Sz. 38. Olvassatik a Gróf. Attems-főle vetemény virág- és gazdasági magvakat termelő intézet körirata, mely mellett az 1877-beli képes árjegyzékét, használatba vétel végett megküldi;

— — — tudomásul vétetik s az árjegyzék megőrzése határozottak. —

Sz. 39. Olvassatik a földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszteriumnak 3486 sz. leirata, mely mellett az Egyiptomban uralkodó ló-járvány tárgyábani rendeletét, tudomás vétel, esetleg az egylet szakközölyében leendő közlés végett megküldi;

— — — tudomásul vétetik. —

Sz. 40. Olvassatik az aradi kereskedelmi és ipar kamara 509. számú átirata az Arad várossában rendezendő borvásár tárgyában;

— — — tudomásul vétetik.

Sz. 41. Olvassatik az erdélyi gazdasági egyletnek 77. számú átirata, mely mellett Udvarhely megyének a szarvasmarha tenyésztés érdekében, a községi bika tartásról hozott, szabályrendeletét, — saját megjegyzéseivel kísértén — pártolás, illetőleg hasonló intézkedés eszközése czéljából megküldi; — — — az átirat pártoltatván, kiadatik alelnök Szentpáli Ignác urnak, tanulmányozás és az egyleti területünkön e czélból szükségeltető teendők iránti vélemény adás végett.

Sz. 42. Olvassatik A. Pfanhauser mezőgazdasági gépraktáros felszólítása — mely mellett árjegyzékét is megküldi; — — — tudomásul vétetik.

(Polyt. köv.)

A törvényszék köréből.

Torda, május 18-án.

I. Elnök; Dr. Damokos Antal, bírák: Barabás József, Abt Ernő, jegyző Máthé Albert, kir. ügyész Csekme Béla, vádlottak: Sz. Gy. Tunyogi József, Almási Gábor, Bazsó János, védő Nagy Mihály. —

Sz. Gy. az 1867-ik évi május 2-én saját telkén Fr. J. fel a házbér miatt összeshóalkozván a megelőző szóbeli után Sz. Gy. egy vízholdó eseber-ruddal Fr. J.-hez ütött háromszor, és ezen ütés következtében sértett balkarja eltörtött. —

Vádlott tagadja a tény elkövetését, azonban sértett eskü alatti vallomása kívül Miklósi József, Ambarboj Albert és Hirschmann Hermann tanu vallomásuk által a tett elkövetése bebizonyosodott. —

A tett elkövetése után Sz. Gy. Tunyogi József, Almási Gábor és Bazsó Jánost megvesztegetvén azon hamis tanúság tételre hívta fel, hogy nevezettek tanusítanak, miszerint Fr. J. karjának megsértése nem általa, hanem egy ösmeretlen egyén által történt. — Miklósi József s két társa ily értelemben a bíróság előtt tanuskodtak is, azonban utólagosan beismerték hogy hamis vallomást tettek, s hogy erre Sz. Gy. által voltak esábitva. —

A kir. törvényszék az ügyészi indítvány értelmében Sz. Gy. a btk. 152-ik § fogalma, 155 § b) pont minősítése alá eső súlyos testi sértésben a bpr. 270. 263 és 2.9-ik §-ok alapján bűnösnek mondta ki; hasonlóan a btk. 197 § fogalma 199-ik § a) pont minősítése alá eső csalási bűntényben is a bpr. 270 és 271-ik §-ok alapján nem különben ezen csalási tényben Tunyogi József, Almási Gábor és Bazsó József a bpr. 270 és 274-ik §-ok értelmében bűnösöknek találtatván Sz. Gy. a btk. 156-ik § e) pontja szerint 2 évi súlyos

börtönre, Tanyogi József a két társa a btk. 202-ik § alapján alkalmazásával a btk. 55-ik §-jának 2-2 hónapi egyszerű börtönre ítéltettek. — védő ügyvéd felhívást jelentett, kir. ügyész belenyugodt. —

II. Vezető Sulutz Dénes, Bírák: Hannenheim Károly és Abt Ernő, jegyző: Vladutz Gyula, közváltó: Csekme Béla, vádlottak: Lup Vaszi, Szabó Klára, Arkosi Zsuzsa. A vád tárgyát vádlottak által 1871 április havában szentmihályfalvi Szilágyi Pál kárára bezárt pinczejében elkötetett 5 vedor bor és pár vóka alma lopás képezi. — Főtettes Molnár Sándor daczára a köröztetésnek elő nem kerülvén, miután a bizonyítók összehallgatásához Molnár Sándor jelenléte szükségesnek mutatkozik a kir. törvényszék a végtárgyalás elnapolását s az ügynek Molnár Sándor előkerüléséig letételét mondta ki. —

Nemzeti színészet.

Színészeink f. hó 20-án a „Párisi élet” című vig dalművet adták elő — Offenbachtól, 21-én pedig a „Halottégető egyesület és az irgalmas barát” című hohozatot, Berg O. F. ismert nevű bécsi humoristától.

Előbbi Offenbach imert genréü operettje.

A „Halottégető egyesület”, alakjai a bécsi közléthez tartoznak és mint ugynevezett „Lokal posse”, kizárólag a bécsiekre, vagy legalább is a bécsi életet és típusokat ismerő egyénre birhat érdekel.

Áttérve az előadó személyekre, e darabok egyike sem nyújt a színésznek tért tehetsége kifejtésére, és ábrázolási képessége bemutatására. Épen azért csak általánosságban és a tér szűkéhez mérve röviden mondhatjuk el — ígéretünkhöz képest a társulat egyes kiválóbb tagjairól véleményünket.

A társulat első tagja Tökös Emilia, kinek játékát az átgondoltság, kerékdedtség, bensőség párosulva szerencsés alakkal a kényesebb izlésű előtt is élvezetessé teszik.

Csókáné a szende szerepekben a közönség rokonszenvét megnyerte.

Obertiné — kit a pesti Miklósi-féle színháztól már ismerünk az operettek prima donnája, — és szabatos énekével, kellemes hangjával azoknak fő vonzereje Kantai Teréz, ki előbbivel osztozik az operettelőadások sikerében és élénk játéka köztetésben részesül.

Szabóné női comicumokban talpraesett ábrázoló és egyike a társulat leghasznavehetőbb tagjainak.

A társulat hős szerelmes színésze Vedres, kit mint kezdőt is ismertünk és azon nagy előhaladás mit 2 év után, öntudatos játékaival felmutat, kitartó szorgalmáról tesz tanuságot.

Ajtai élénk humoru comicus és a közönség jó maszkjain, kedélyes játéka mindíg jól mulat.

Tolnai és Szegszárdi, előbbi tonor szerepekben, mint énekesek jól megállják helyüket, ugy Komáromi is a társulat buffója, valamint Völgyi az atya szerepekben.

Csókát, az igazgatót, mint dörék színészt ismerjük a multból, azonban társulatának ez idő szerint itt mulatása alatt általában nem lép fel.

A derék társaság még e hó folytán marad körünkben és már 31-én előadásait N.-Enyeden kezdeni meg. Legmelegebben ajánljuk a n.-enyediek hazafias pártfogásába.

H i r e k.

— **Betegh Ferencz**, gyéres-szentkirályi birtokos és megyénknek köztisztvisletben álló polgárának kedves leányát: Esztert ünnep másodnapján vezette oltárhoz, bihar-megyei kerek birtokos: Torma Béla. — A fényes esküvön jelen volt a megye előkelősége, sőt midőn e sorokat írjuk, a vendégsereg régi magyar szokás szerint még most is a vendégszerető örömszülők házában mulat. Boldogságot kívánunk az új párnak, és ha tehetségünkben állandó a fényes ünnepély részleteit is közölni fogjuk.

— **A hol nem tudják mi az a rovat?** Legyen benszülött, beköltözött, jött-ment, avagy legyen városi, megyei, királyi hivatalnok, kereskedő, iparos vagy épen pap Tordán nem tudja mi az a községi rovat, ez a város magát még meg nem rótta. Igen, mert oly polgársága van, a kebeleseket értem, mely túrni nem tudja, hogy akár ő, akár pedig az ide költözött még megróvás alá jöjjön, s e célból saját közvagyonát kizárólag városi és állami czélokra áldozza fel; ez a vagyon pedig igen tekintélyes. Ritka példány ilyen krachos világban.

— **A fennebbi hírrel** kapcsolatban megemlítjük, hogy a kebeles polgárság május hó 13-án tartott rendes közgyűlésében a Tordán felállítandó kiadódó részére saját pénztárából, évenként kiszolgáltatandó, 100 frt. segélyt utalványozott; ugyan e polgárságtól a polgári-iskola 10,000 frt. segélyben részesült. Mint oly hatalmasan beszélő tények, melyek dicséretre nem szorultak.

— **Kihirdették** volt a kincstári faraktári hivatal megkeresésére, hogy a kik az elszórt fákat kifogják és beszolgáltatják, minden darab után 2 kr. kapnak; ha pedig kifogják és be nem adják, az illetők megbüntettetnek. Sokan voltak, a kik az Aranyos mentén fadarabokat fogtak és siettek a faraktári hivatalnak beszolgáltatni, a hol pénzzel beváltani nem akarták; a nagy zugolódás következtében a faraktár 1 kr. járval a fadarabokat mégis csak beváltotta. Ugy gondoljuk, hogy egy hivatal, legyen az a kincstári faraktár, soha sem mehet odáig, hogy egyet igérjen és más adjon; hogy tévedésbe vigyen másokat; a kincstár ily foggyerre nem szorult, ez áltana tekintélyének és talán még pénztárának is, a menyiben a kincstár is ép ugy beperelhető, mint egy magán ember.

— **Országh János**, helybeli fűszer és vegyes kereskedő, a napokban esődt mondott. A passiva, mint mondják, nem sokkal mulja felül az activát, és elkerülhetne volna e lépést, ha a hitelzők meg nem támadják.

— **Tornászati póttanfolyam** fog a nyári szünet alatt Kolozsvárt tartatni azon népiskolai tanítók számára, a kik a tornászban járatlanok. Minél fogva Torda-Aranyosmegye tankörület ezen népiskolai tanítói, ha e közelebbi tornászati póttanfolyamon részt akarnak venni forduljanak ebbeli kérvényekkel Torda-Aranyosmegye tanfelügyelője utján Kethely Józsefhez Kolozsvárra.

— **A tüzoltó szövetség** gyűlése, mely május 20-án lett volna N.-Szebenben megtartandó, elnapolattott, mert a vasuti vonalok több helytt a felhőszakadások miatt lényeges sérüléseket szenvedtek s a közlekedés fennakadt. Így a mi képviselőink is itthon maradtak.

— **Az a medve**, a melyről, a mult számban említést tettünk még folytonos beszéd tárgya nálunk és a megyében; — látják, hogy hol van, de nem lövik le, vagy nem gondoskodnak lelövetéséről; — vizsgálják: van e karika az orrán, fülbevaló a fülében; szürke-e, vagy barna-fekete? hallgat-e a cigány szóra, vagy pedig nem? mert ha mindezek constatalva lesznek, az illető maczkó kézre koritése egészen más módokat szent fog végbe menni. Ez esetben cigány rostával szándékoznak egy bizonyos pontig édesgetni, hogy lánczot, vagy kötelet nyomjanak nyaka köré, mert mint művelt medve a rostának örvend és a cigány szóra hallgat. De hát a mig azt constatalni nem tudják, a fegyverhez nyulni nem akarnak. Így történt — e vizsgálódás közben — hogy Várfalva és Rákos községéből többen összejöttek, a medve helyisége körül szóles kört képeztek, a kör mind szűkebb és szűkebbre szorult, a mig azon vették észre magukat, hogy a medvével szemtől-szembe állnak, akkor tudták meg azt is, hogy egyiküknél sines puská, mi természetesebb annál, hogy szétfutottak; a medve pedig kacagta azt a bolond serget, mely üres kézzel megy a háboruba, ignorálta is őket és nem lapogatta meg egyiket sem. — Most már szélesebb körben mozognak a medve ellen, vállalkozó ifjak más falvakból mennek a szörny leterítésére, mint a lovagjártékok korszakában. De eddig elé a medve mégis csak friss és egészséges. Jó volna egyszer már e comédiának végét szakasztani, mert még utoljára egész Torda-Aranyosmegyét lábra állítja — egy medve.

— **Betörés**. Dániel Ferencz főtéri boltját Pünkösdre viradóra ki akarták rabolni; az ismeretlen tettesek azonban nem tudtak behatolni s e terv meghusult az erőszak nyomait hátrahagyván; kárpótlásul az illetők kegyeskedtek Bogdánfy Dániel hiújából az ott lévő felhőnműket elvinni. Az éber rendőrség hihetőleg nyomozza az ismeretlen tetteseket.

— **Ki hinné**, ha nem látná, hogy az előpataki viz „Előpataker Principál-Quelle” című és felirat alatt hozatik forgalomba itt és hihetőleg mindenütt. Nyomorult germánisatió nál egyebet nem látunk e ténynél és felhívjuk az illető fürdő-igazgatót, hogy e kirívó visszaélést szüntesse meg. A francia, német, angol, olasz stb. temőkek nálunk és az egész világon olyan nyelvű felirattal hozatnak forgalomba,

a melyet a termelő nép beszél és még egyiknek sem jutott eszébe más nyelvű felirattal küldeni szét termékeit a világba, csak nekünk. A mi kis dicsőség érné országunkat a termelésből megeszi a német és más nyelvű felirat. Botrány ez a székeiföld e forrásának kezelőtől; botrány, mely megvetést érdemel. —

— **Uj torony-órát** rendelt a városi tanács Bécsből; már meg is érkezett s nem sokára felállítják; ára, mint tudjuk, 800 frt. Ez is haladás.

— **Kivülről** az ágyuk dübörgése füleinkbe hangzik és szinte látjuk a kardok villogását — itthon pedig szakad az eső nyakunkba, mintha öntönnék, mintha az ég nem akarna kitisztalni soha. A földműves nem nézhet gazdasága után, nem művelheti földjeit, mert nem tud megküzdeni az elemekkel. Források támadnak szántóföldeinken, megnyílik a föld itt-ott alattunk; szőlő-hegyek és hegyoldalok omlanak össze; megcsuszlik a föld és megsemmisítve látjuk azt, a mit a szorgalmas kéz alkotott. A mit a fagy megkimélt, elvitte, elmosta, elrodhasztotta a víz; buzában várhatunk valamit — egyébben nehezen. Hol lesz a megállapodás — isten tudja.

— **Hollender**, tánczmester, gyermek bált rendezett pünkösöd másodnapján a „Koronában”

C s a r n o k.

Honismeret.

II.

Mily szerencsétlen következményekben nyilvánult a természetnek hiányos ismerete a mult századokban, eléggé bizonyítják a boszorkány pörök és más boldogtalanságok melyekért annyi vér folyt. Sőt az öskornak valamint a jelenbe vadon élő népeknek vallásai is jobbak lettek volna helyesebb természet — ismeretek birtokában. Ha a régi braminok ismerék vala a mikroskop fölfedezéseit, könnyen beláthatták volna, hogy mily képtelenség: kizárólag növényi táplálékkal élni akarni, mikor néha egyetlen esőp vízben élőállatok millióit nyelik el. Azon jelentékeny ismeret, melylyel Mózes az állattantól birt, el nem vitázható befolyással volt a zsidó-vallásra.

Fogékony keblek rajongással ragadják meg a természetet és álmodnak egy ideális — de ferde természetéről. — Népszerű írók, kik földatul tüzték: a természet szépségei s élvezeti iránt egészen körben hajlandóságot ébresztenek, kénytelnek tárgyaikat költői mezbe bujtatni, a valóságot költészettel felcicomázni csupán csak azon nemes célból, hogy minél számosabb olvasó figyelmét megnyerjék tárgyuknak. A mily szükségesnek látszik ez egyelőre, — a mily kellemesnek és magasztosnak tetszik is az értelmes tekintet előtt ily költői ruhában a természet, — hiányos ismeretek és homályos felfogás mellett éppen ezért vész el könnyen az összeállt rajongás ködében s alkalmat nyújt mindenféle balhitére; ki ezen állításokat mint tényeket elismerni hajlandó, nem fog megerőttesésbe kerülni azok okait is kitalálni. A mindenfelől — öregnél és ifjunál — annyira hiányzó vonzódás a „mindennapi természet”, a legközönségebb állatok és növények iránt, épen a túláradott és meddő természet-rajongásban feneklik. Ime, a hiányos ismeretek egyfelől, s a közönyösség a mindennapi iránt másfelől. Egy egyszerű szürke madarat számba sem veszünk, de ha véletlenül egy négylábu csirkét megpillantunk, azonnal kézesek vagyunk fontoskodni vele valamelyik muzeumnál, pedig több hasznunkra válnék, ha mi magunk ismernők azt a szürke madarat, s nem vesztegetük a spirtust arra a szörnyűlöttre.

Nem is az a baj, hogy mindenre nem tanítottak az iskolában; abban sem keressük okát, mintha olvasni nem szeretnők, de sőt épen igen sok olvasunk. Egész regény-könyvtárakat megemésztenaponta sok gyöngéd gyomrocská, s ujra kezdi mohósággal nyelni egy más újabb Rómeo végtelen kalandjait, s a vége mindennek micsoda?? — Előttünk áll a papa zsebét pasztító, divatos zsurnál szerint fölpiperézett kis molyocská pillangó, — oly édesen feesező tarka papagály, esetleg büszkén junoskodó páva! — s az ifju ur mit mivel?! Bajos volna elmondani s — szomorú! —

Nem követeljük, hogy mindenki értse és olvassa Humbold „Cosmosát”, vagy szaktudományi monográphiákat, hála isten van miben válogatunk édes anyanyelvünkön irt, — könnyen érthető, kellemes irányú s felséges tárgyú munkákban. A m. k. természettudományi társulat: „közlönye”, „könyvkidő vállalat”. — „fűzetes népszerű előadások” mind oly ajánlatos, hűzág pótló romekek, melyek ugy a szaktudós, mint a műkedvelő, ugy az iparos mint a földműves kezében kimondhatlan kincseknek képeznek aranybányáját. —

o. — u. — a. —

Feladás szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

H I R D E T É S E K.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálat, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volcz Bálint

nyomdatulajdonos Tordán.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szervenőknek

Legújabb feltalált gyógymód

Számtalan hálaíratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN S.W.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el

[15-8, 102]

SYLVIUS BOAS urnak

az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban

Berlin friedrickstrasse 22, I.

Sömmerda febr. 7-én 1876.

Igen tisztelt Uram! Ezzel küldök egy értesítést illetőleg leírását egy betegségnek, melynek ön is örvendeni fog. Erzsébet leányunk arácsony óta testileg és szellemileg annyira helyre állott, hogy sokszor magunk is azt kérdezzük, hogy valjon ugyan-e az? A köhögési időszak sem hatott javulási állapotára. Nagyon örvendünk ha a délutáni órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, adná az ég, hogy e javulás tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert megvagyok győződve, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által értük el. Fogadja köszönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.

Az üvegeket ismét felhasználjuk, miután most utasítása szerint 4 kanállal adunk neki naponként s ezennel kérem sziveskedjék ujjalag az Auxilium orientisből küldeni.

teljes tisztelettel Rothmaler lelkész.

Ungár Samuel

gépész N.-Enyeden

ajánlja a t. gazdaközönségnek ujonnan javított kézi *kuloricza morzsolóit* darabonként 130 frtért.

A t. közönség tudomására hozza hogy a *gőz* vagy *lőerőre* szerkesztett gépeket *átalakítás* vagy *kijavítás* végett elfogadja s a legrövidebb idő alatt s olcsó ár mellett eszközli.

A fentemlített s 2 ember erőre alkalmazott *morzsolókkal* naponként 3-4000 vékát morzsolhatni le. A *lő-* vagy *gőzerőre* alkalmazataikkal pedig 7-800-ig.

A t. közönség szives figyelmébe ajánlja, hogy bárminemű *új gépmunkát* vagy *régi elhasználtak kijavítását* a legmérsékeltőbb *árfelszámítás* mellett eszközli.

Lakása: N.-Enyeden, a vasuti állomás mellett.

Levélbeli megkeresésre azonnal válasz küldetik.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 4, 20)

Határozott óvás hamisítás ellen!

27 éven át kipróbálva

Dr. Popp J. G.

os. k. udvari fogorvos (Bécsben. Bognergasse 2.)

Anatherin-präparatumai.

Üres fogak kitöltésére

nincs hatályosabb és jobb szer, mint *fogolja*, melyét mindenki könnyen és fájdalom nélkül bele helyezhet odvas fogaiban mely azután a fog részekkel és foghússal teljesen egyesül, s a fogakat további elromlástól óvja s a fájdalmat csillapítja.

Anatherin-szájviz

üregben 1 forint 40 kr. a legkitűnőbb szer, czuzos fogfájdalmakban gyuladásoknál a foghús daganatai- és sebeinél; fölolvasztja a létező fogkövet és megakadályozza annak új kepződését; az ingó fogakat a foghús erősítése által szilárdítja s midőn a fogokat és foghús erősíti minden ártalmas anyagtól megtisztítja, a száznak kellemes frisséget kölcsönöz és már rövid használt után eltávolítja a keletetlen szagot.

Anatherin-fogpasta

Ezen készítmény a lehető frisségségét és tisztaságát fentarja, azonkívül a fogaknak hőféhérséget kölcsönöz azok romlását megakadályozza és a foghús erősíti. Ára 1 fr. 22 kr.

Dr. Popp J. G. növény-fogpora.

A fogakat oly szépen tisztítja, hogy annak naponkénti használata által nemcsak a közönséges fogkö eltávolítatik, hanem a fogak zománca is mindinkább tökéletesbül. Egy doboz ára 63 kr o. é.

Popp aromatikus fogpasztája.

Sok év óta a legbiztosabb *óvaszernek* fogfájás ellen és a legkitűnőbb szernek van elismerve a *szájüreg* és a *fogak* ápolására és fentartására. Egy darab ára 35 kr.

Figyelmeztetés!

Előforduló hamisítások következtében bátorvagyok a t. közönséget figyelmeztetni hogy minden palackon az óvasjegy kívül még egy czímmel: (*Hüga* és *Anatherin-präparatumai*) elátva van, mely egy tisztán átlátható visznyomáson az *álatmot sat* és a *czímet* mutatja.

Kapható

Nagy-Enyeden: Binder Agoston és Dankó Gyula gyógyszerárában. *Gyula-Fehérvártt:* Mihelyes Zs. és Frölich gyógyszerészeknél. *Tordán:* Velits S. és Trajanovics gyógyszerészeknél. *Segesvártt:* Reinhard J. C. gyógyszer. özv. Weisörtelné és Baumannál. *Abrudbányán:* Remetei J. *Alvinczen* Nagy E. *Verespatakon:* Stánkakay Fr. *Zalathán:* Sterzingernél. *Blásendorf:* Schieszl C. gyógyszerárában.